

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยคือแหล่งรวมของความรู้ทางวิชาการเป็นที่รวมของนักวิชาการ นักคิด และนักปราชญ์ เป็นชุมทรัพย์ทางปัญญา เป็นแหล่งบุกเบิก แสวงหา ค้นคว้าและพัฒนาความรู้ในระดับแนวหน้าและเป็นที่ผลิตและพัฒนาทรัพยากรบุคคลชั้นนำของประเทศ บทบาทของมหาวิทยาลัยจึงเป็นการพัฒนาการศึกษาในสาขาวิชาการต่าง ๆ การพัฒนาองค์ความรู้สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ การพัฒนาการบริการวิชาการแก่สังคม การสร้างความเชื่อถือจนเป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการ (จรรยา บุญยุบล, 2537) ในส่วนของการถือกำเนิดและพัฒนาการของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยนั้น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนับว่าเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกของประเทศไทยถือกำเนิดเมื่อ พ.ศ. 2459 และได้ทำหน้าที่ในการผลิตบุคลากรและให้บริการทางวิชาการแก่ประเทศชาตินับเนื่องรวมทั้งสิ้น 82 ปีจนถึงปัจจุบัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้มุ่งพัฒนาศักยภาพของมหาวิทยาลัยในฐานะสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของประเทศให้มีการผสมผสานลักษณะที่สำคัญ 2 ประการคือ การเป็นสถานฝึกอบรมและผลิตบุคลากร ตามความจำเป็นทางวิชาการและความต้องการทางด้านกำลังคนของประเทศ และการเป็นสถาบันวิชาการชั้นสูงของประเทศ การดำเนินงานที่ผ่านมาได้เน้นงานด้านการฝึกอบรมและการผลิตบุคลากรเป็นสำคัญ ซึ่งผลงานที่ผ่านมา นับว่าเป็นงานที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ

นอกจากนี้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยังได้พัฒนาเข้าสู่สถานะของการเป็นสถาบันวิชาการชั้นสูง ซึ่งนอกเหนือจากการผลิตบุคลากรและการถ่ายทอดความรู้แล้ว ยังมุ่งไปสู่การผลิตคิดค้นความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาและการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุสู่เป้าหมายการเป็นแกนนำในการบุกเบิกวิชาการชั้นสูงตามความจำเป็นของประเทศทั้งในปัจจุบันและเพื่อการเตรียมการสำหรับอนาคตเพื่อให้มหาวิทยาลัยสามารถทำหน้าที่ชั้นนำสังคมได้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงต้องพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและหน่วยงานต่างๆ ของมหาวิทยาลัยให้เป็นแหล่งวิชาการที่พึ่งได้ของประเทศ

เพื่อที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงได้ยกระดับความสำคัญของการวิจัยให้ทัดเทียมกับการผลิตบัณฑิตดังจะเห็นได้จาก แผนพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฉบับที่ 5 ซึ่งได้กำหนดนโยบายด้านการวิจัยในข้อ 2 ว่า สถาบันวิจัยมีภารกิจหลักในการวิจัยประยุกต์แบบสหสาขาวิชา ที่จะช่วยแก้ปัญหาและสนองความต้องการของสังคม และในข้อ 3 กำหนดให้คณะและภาควิชา ต้องกำหนดนโยบายและทิศทางการวิจัยตามสาขาของตน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523) ยิ่งไปกว่านั้นในแผนพัฒนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยระยะที่ 6 ในส่วนของแผนงานวิจัยระดับอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2528) ได้กำหนดนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการวิจัยเช่นเดียวกัน โดยมีสาระสำคัญพอสรุปได้

1. ให้การวิจัยมีความสำคัญทัดเทียมกับการผลิตบัณฑิต ดำเนินการสนับสนุนการวิจัยมากขึ้นและเน้นให้การวิจัยสอดคล้องและส่งเสริมการเรียนการสอน
2. กำหนดแนวทางวิจัยเน้นในด้านพลังงาน อาหาร วัสดุ อุตสาหกรรม ด้านที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของประชาชนและการวิจัยเพื่อทำให้รู้และเข้าใจสังคมได้ดียิ่งขึ้น
3. ขยาย จัดตั้ง หน่วยงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย คำนึงถึงความจำเป็นของสังคม ความพร้อมและโอกาสในการเป็นผู้นำทางวิชาการในสาขานั้นและการสร้างความสัมพันธ์กับกิจกรรมบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัย
4. สถาบันวิจัยมีภารกิจหลักในการวิจัยแบบสหสาขาวิชา ที่จะช่วยแก้ปัญหาและสนองความต้องการของสังคม
5. คณะดำเนินการวิจัยในขอบเขตสาขาวิชาที่รับผิดชอบโดยตรง เน้นความก้าวหน้าทางวิชาการและเพื่อเป็นพื้นฐานในการนำไปประยุกต์แก้ไขปัญหาและการวิจัยสหสาขาวิชาต่อไป และการรวมเป็นสถาบันวิจัยหลัก 4 สาขา คือ วิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ในแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 7

ส่วนในแผนพัฒนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2534) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาต่อเนื่องจากแนวทางที่กำหนดในแผนพัฒนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฉบับที่ 6 ซึ่งมุ่งสร้างให้เป็นมหาวิทยาลัยวิจัย โดยแผนพัฒนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฉบับนี้ ได้กำหนดให้มีลักษณะเฉพาะที่เน้นการผลิตองค์ความรู้ใหม่ และผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่จำเป็นสำหรับอนาคต โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนา มหาวิทยาลัยให้มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นมหาวิทยาลัยแกนนำในการบุกเบิกวิชาการชั้นสูงเน้นตามความจำเป็นของประเทศทั้งในส่วนปัจจุบันและเพื่อการเตรียมการสำหรับอนาคต
2. เป็นมหาวิทยาลัยที่มีการผสมผสานระหว่างการศึกษา การวิจัย กิจการนิสิต และกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมให้เป็นกระบวนการเดียวกันของการดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัย
3. เป็นมหาวิทยาลัยที่เน้นผลผลิตด้านคุณภาพ โดยเฉพาะการเสริมสร้างคุณธรรม
4. เป็นมหาวิทยาลัยที่สามารถระดมความหลากหลายที่มีอย่างครบถ้วนในสาขาวิชาต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยผนวกเข้ากับที่มีอยู่ภายนอกมหาวิทยาลัยเพื่อให้มาร่วมกันดำเนินงานแก้ปัญหาตามความต้องการขององค์ความรู้และของประเทศ ทั้งในส่วนของสังคมเมืองและชนบท
5. เป็นมหาวิทยาลัยที่มีผลงานทางวิชาการได้มาตรฐานสากลที่เป็นที่ยอมรับและรู้จักอย่างแพร่หลายในชุมชนทางวิชาการของโลก เน้นการดำเนินงานที่มุ่งสร้างแกนนำทางวิชาการระดับนานาชาติ

ในแผนพัฒนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) เป็นแผนพัฒนาฯ ที่มุ่งดำเนินการในมิติต่าง ๆ เพื่อปูพื้นฐานให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยบรรลุผลตามทิศทางและจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในแนวทางการพัฒนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2540-2554) จึงกำหนดให้มีลักษณะเฉพาะที่เน้นให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ มีสภาพแวดล้อม บรรยากาศและวิถีชีวิตแห่งการเป็นชุมชนวิชาการ มีการเชื่อมโยงระหว่างสาขาวิชาต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบบริหารที่มีความเป็นอิสระคล่องตัว และมีประสิทธิภาพและสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอกทั้งส่วนราชการและภาคเอกชน ทั้งนี้ได้กำหนดนโยบายการพัฒนาวิชาการให้สนับสนุนและส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยเพื่อผลิตองค์ความรู้ และการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวที่มุ่งแสวงหาและสะสมความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาของสังคมและการชี้นำสังคม(จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538)

นอกจากแนวทางการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยที่ปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฉบับต่างๆ แล้วในทางปฏิบัติยังพบว่าได้มีความพยายามที่จะดำเนินการต่างๆ หลายด้านเพื่อให้แนวความคิดดังกล่าวเป็นรูปธรรมโดยได้มีการจัดตั้งสถาบันประชากรศาสตร์ขึ้นเป็นแห่งแรก เพื่อเป็นองค์กรบริหารงานวิจัยในลักษณะสหสาขาวิชา เมื่อปี พ.ศ. 2513 หลังจากนั้นก็ได้มีการจัดตั้งสถาบันวิจัยเพิ่มขึ้นอีกในปีต่อๆ มา ซึ่งสถาบันวิจัยต่างๆ ต่างก็ทำหน้าที่หลักในการวิจัย

ในลักษณะสหสาขาวิชาจนถึงปัจจุบันจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีสถาบันวิจัยรวมทั้งสิ้น 11 สถาบันดังนี้

1. สถาบันประชากรศาสตร์
2. สถาบันวิจัยสังคม
3. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์
4. สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม
5. สถาบันเอเชียศึกษา
6. สถาบันเทคโนโลยีชีวภาพและวิศวกรรมพันธุศาสตร์
7. สถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ
8. สถาบันวิจัยพลังงาน
9. สถาบันวิจัยโลหะและวัสดุ
10. สถาบันพณิชยนาวิ
11. สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบท

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานวิจัยมิได้จำกัดขอบเขตอยู่เพียงการปฏิบัติงานของสถาบันวิจัยต่างๆเท่านั้น อุทุมพร ทองอุไทย (2523) ได้ศึกษารูปแบบการดำเนินงานวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสรุปผลงานไว้ดังนี้

1. ระดับบุคคล คือ การวิจัยที่ถือเป็นหน้าที่ส่วนหนึ่งของบุคลากรทางวิชาการของมหาวิทยาลัย เช่นเดียวกับการสอน และการบริการทางวิชาการต่อสังคม ลักษณะงานวิจัยควรเป็นงานในสาขาวิชาที่บุคลากรทางวิชาการผู้นั้นถนัดและหรือทำการสอนอยู่ และเป็นงานวิจัยที่ทำขึ้นเพื่อนำมาส่งเสริมปรับปรุงการสอนทั้งในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา

2. ระดับแผนกวิชา คืองานวิจัยที่แผนกวิชาสนับสนุนให้บุคลากรทางวิชาการในแผนกวิชาคนใดคนหนึ่ง หรือหลายคนร่วมกันทำ ลักษณะของงานวิจัยจะเป็นงานที่ตรงกับสาขาวิชาของแผนกเพื่อความก้าวหน้าของวิชาการในสาขาวิชานั้น

3. ระดับคณะ คืองานวิจัยที่คณะมอบหมายให้บุคลากรทางวิชาการจากหลายแผนกวิชาร่วมกันทำ หัวข้อการวิจัยควรมีหลายวิชาในคณะคาบเกี่ยวกัน (Multi-disciplinary) และผลการวิจัยควรจะต้องเป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าของวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ

4. ระดับสถาบันวิจัย สถาบันวิจัยจะทำหน้าที่ดำเนินการวิจัยในหัวข้อที่มีหลายสาขาวิชาจากต่างคณะคาบเกี่ยวกัน และเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาและส่งเสริมการพัฒนาของประเทศ

จากทั้ง 4 ระดับนั้น พอสรุปได้ว่ารูปแบบของการดำเนินงานวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีหลากหลายทั้งที่อยู่ในคณะและภาควิชา ซึ่งจะเป็นการวิจัยในเฉพาะศาสตร์ หรือในรูปของคณะกรรมการปฏิบัติการกิจวิจัย (Task Force) ซึ่งมีกรอบการวิจัยเฉพาะเรื่องหรือจะเป็นในรูปของหน่วยปฏิบัติงานวิจัย (Unit Cell) แต่หน่วยงานที่มีภารกิจวิจัยเป็นหลักในมหาวิทยาลัย ได้แก่ สถาบันวิจัย (Research Institute) ซึ่งมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากหน่วยงานในมหาวิทยาลัยที่ใช้ชื่ออื่น ลักษณะเฉพาะดังกล่าวนี้ได้แก่การที่สถาบันวิจัยมีหน้าที่หลักในการวิจัยลักษณะสหสาขาวิชา ตามปัญหาลำคัญของประเทศ

จากการสัมมนาเรื่องทิศทางการพัฒนาสถาบันวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 17 มิถุนายน 2536 ได้มีข้อสรุปผลการสัมมนาจากการประชุมกลุ่มย่อยซึ่งชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาของสถาบันวิจัยดังนี้

1. ปัญหาการบริหารงานบุคคล เช่น อัตรากำลังไม่เพียงพอ บุคลากรขาดประสิทธิภาพ ความไม่ทัดเทียมกันของนักวิจัยกับอาจารย์
2. มหาวิทยาลัยบางแห่งมีสถาบันวิจัยมากเกินไป ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและมหาวิทยาลัยบางแห่งไม่มีหน่วยงานวิจัยทำให้ขาดการประสานงาน
3. ความไม่คล่องตัวจากระบบราชการ

ในทำนองเดียวกันการศึกษที่ผ่านมาได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร การบริหาร ปริมาณงานวิจัยและคุณภาพของงานวิจัยดังเช่นการศึกษาของสุนทรী จิตติอรุณชัย (2536) ที่ระบุว่าผลงานวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้นมีคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน อาจารย์ที่ให้ความสนใจและมีความสามารถในการทำวิจัยที่มีคุณภาพยังมีไม่มากเท่าที่ควร ขาดหลักเกณฑ์มาตรฐานในการพิจารณาผลงานวิจัยและขาดบุคลากรสนับสนุนการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพัฒนา ภาวนันท์ (2535) ซึ่งได้ศึกษาวิวัฒนาการและการดำเนินงานของฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและกล่าวไว้ว่าอัตราการเปลี่ยนงานของนักวิจัยในสถาบันวิจัยหลายแห่งอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง ทั้งนี้เป็นผลมาจากปัญหาในเรื่องความไม่เท่า

เทียบกันของสถานภาพในตำแหน่งหน้าที่ในมหาวิทยาลัย การศึกษาเปรียบเทียบจำนวนหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงานวิจัย ปริมาณงานวิจัย และคุณภาพของงานวิจัยระหว่างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหิดล ปรากฏว่า ถึงแม้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จะได้จัดตั้งสถาบันวิจัยขึ้นแล้วถึง 11 แห่ง ซึ่งมากกว่าจำนวนสถาบันวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดลกว่าเท่าตัว เพราะมหาวิทยาลัยมหิดลมีสถาบันวิจัยเพียง 5 แห่ง แต่ปรากฏว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกลับมีปริมาณงานวิจัยเป็นจำนวนที่น้อยกว่า การศึกษาเปรียบเทียบปริมาณ และคุณภาพของงานวิจัย โดยการประเมินจาก ผลงานวิชาการที่ตีพิมพ์ในวารสารนานาชาติ (พิณฑิพ รื่นวงษา, 2538) แม้จำนวนสิ่งตีพิมพ์ ซึ่งรวมถึงผลงานวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะเพิ่มขึ้นกว่า 3 เท่าในระหว่างช่วงปี 2528 ถึง 2537 แต่หากพิจารณาจะพบว่าจำนวนสิ่งพิมพ์ที่ถูกอ้างอิงในฐานะข้อมูลซึ่งมีทั้งหมด 569 เรื่องนั้น เป็นผลงานของสถาบันวิจัยและศูนย์ทั้งสิ้น 26 เรื่อง คิดเป็นเพียงร้อยละ 4.6 ของจำนวนสิ่งพิมพ์ทั้งหมดและยังเป็นเพียงผลงานของสถาบันวิจัย 4 สถาบัน และ 2 ศูนย์ ซึ่งสถิติดังกล่าวนี้ น่าจะสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในด้านการดำเนินงานการเผยแพร่งานวิจัย และการบริการวิชาการแก่สังคม ของสถาบันวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมทั้งปัญหาในการนำผลงานวิจัยไปใช้ซึ่งยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ

จากสภาพและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น รวมทั้งทิศทางการพัฒนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2540-2554) ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเน้นให้มีการปรับโครงสร้าง/แนวปฏิบัติ ในบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรของสถาบันวิจัยได้มีโอกาสถ่ายทอดประสบการณ์การวิจัยสู่การเรียนการสอนมากขึ้น ตลอดจนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนบทบาทและรูปแบบการทำงานของสถาบันวิจัยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้นนั้น ผลที่จะตามมาในอนาคตก็คือกฎ ระเบียบ และหลักปฏิบัติที่ใช้ในการบริหารทุนวิจัยอยู่เดิมจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปและเอื้อต่อความคล่องตัวในการดำเนินงานให้มากขึ้น

เท่าที่ผ่านมาแม้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะได้มีการจัดตั้งสถาบันวิจัยมานานเกือบ 30 ปีแล้ว แต่การศึกษาถึงสภาพและปัญหาการดำเนินงานของสถาบันวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยังมีอยู่เป็นจำนวนน้อย และยังขาดการศึกษาที่เป็นระบบ การศึกษาวิเคราะห์และการนำเสนอผลการศึกษามักจะเน้นถึงปริมาณ และคุณภาพของผลงาน แต่กลับไม่ได้พิจารณาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลงานอันได้แก่ สภาพและปัญหาการดำเนินงานของสถาบันวิจัยใน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ด้วยเหตุนี้ประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลของการปฏิบัติงานวิจัยของสถาบันวิจัยต่างๆ จึงควรจะให้ความสำคัญต่อเรื่องการศึกษาในด้านโครงสร้างการบริหาร ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านการวิจัย และด้านการบริการวิชาการแก่สังคมของสถาบันวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้โดยมุ่งประเด็นไปที่องค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้ว่าการดำเนินการต่างๆ ได้บรรลุตามนโยบายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยที่มุ่งให้เป็นมหาวิทยาลัยวิจัยหรือไม่เพียงใด

ด้วยเหตุผลต่างๆ ดังกล่าว การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งประเด็นไปที่การศึกษาถึงสภาพและปัญหาการดำเนินงานของสถาบันวิจัย โดยกำหนดเป้าหมายการศึกษาไว้ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพราะจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีฐานะเป็นตัวแทนของสถาบันอุดมศึกษาของประเทศที่มีนโยบายที่ชัดเจนที่จะมุ่งให้เป็นมหาวิทยาลัยวิจัย นอกจากนี้ยังมีสถาบันวิจัยในสาขาต่างๆ หลากหลายกว่ามหาวิทยาลัยอื่น และมีระยะเวลาของการดำเนินงานแตกต่างกัน ความหลากหลายในวิธีการดำเนินงาน และรูปแบบการบริหาร ของสถาบันวิจัยต่างๆ ทำให้สามารถเปรียบเทียบได้ถึงสภาพและปัญหาของสถาบันที่จัดตั้งขึ้นมาเป็นระยะเวลานานและสถาบันที่เพิ่งจัดตั้งขึ้นใหม่ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ครั้งนี้จะใช้เป็นประโยชน์ในการประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารและจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุง พัฒนา การกำหนดและวางนโยบาย และ/หรือ สร้างแบบแผน อันเนื่องต่อการพัฒนาภารกิจของสถาบันวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงหรือ พัฒนาสถาบันวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ได้ด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษานโยบายของสถาบันวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. วิเคราะห์สภาพและปัญหาการดำเนินงานของสถาบันวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานของสถาบันวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 11 สถาบันคือ

- 1.1 สถาบันประชากรศาสตร์
- 1.2 สถาบันวิจัยสังคม
- 1.3 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์
- 1.4 สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม
- 1.5 สถาบันเอเชียศึกษา
- 1.6 สถาบันเทคโนโลยีชีวภาพและวิศวกรรมพันธุศาสตร์
- 1.7 สถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ
- 1.8 สถาบันวิจัยพลังงาน
- 1.9 สถาบันวิจัยโลหะและวัสดุ
- 1.10 สถาบันพาดิชนาวิ
- 1.11 สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบท

2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระยะเวลา 5 ปี (2535-2539) ในด้านต่างๆ 5 ด้านคือ

- 2.1 ด้านโครงสร้างการบริหาร
- 2.2 ด้านบุคลากร
- 2.3 ด้านงบประมาณ
- 2.4 ด้านการวิจัย
- 2.5 ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

1. สถาบันวิจัย หมายถึง สถาบันวิชาการชั้นสูง เป็นหน่วยงานที่มีฐานะเทียบเท่า คณะวิชา มีผู้อำนวยการสถาบันเป็นผู้รับผิดชอบและมีคณะกรรมการสถาบันเป็นที่ปรึกษา เพื่อบริหารกิจการของสถาบัน ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง

- 1.1 สถาบันประชากรศาสตร์
- 1.2 สถาบันวิจัยสังคม
- 1.3 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์
- 1.4 สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม
- 1.5 สถาบันเอเชียศึกษา
- 1.6 สถาบันเทคโนโลยีชีวภาพและวิศวกรรมพันธุศาสตร์
- 1.7 สถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ
- 1.8 สถาบันวิจัยพลังงาน
- 1.9 สถาบันวิจัยโลหะและวัสดุ
- 1.10 สถาบันพณิชยนาวิ
- 1.11 สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบท

2. นโยบาย หมายถึงแนวทางที่มีลักษณะเป็นคำพูดหรือเป็นนัย ที่กำหนดไว้ เพื่อบังคับถึงข้อจำกัดและทิศทางของการกระทำทางด้านการจัดการ (ติน ปรัชญพฤทธิ์, 2536) ในงานวิจัยครั้งนี้ สัมภาษณ์เพียงผู้บริหารเท่านั้นในด้านต่อไปนี้เป็น นโยบายหลัก นโยบายด้านโครงสร้างการบริหาร ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการวิจัย และด้านการบริการวิชาการแก่สังคมของสถาบันวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทั้ง 11 สถาบัน

3. สภาพการดำเนินงาน หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของการจัดและดำเนินงานของสถาบันวิจัย ในที่นี้หมายถึงด้านโครงสร้างการบริหาร ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการวิจัย และด้านการบริการวิชาการแก่สังคม

3.1 ด้านโครงสร้างการบริหาร หมายถึง การแบ่งสายการบังคับบัญชาเพื่อการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2 ด้านบุคลากร หมายถึง บุคลากรของสถาบันวิจัย ซึ่งได้จำแนกตามตำแหน่ง ดังนี้ อาจารย์, เจ้าหน้าที่วิจัย, นักวิจัย, เจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนการวิจัย, นักวิทยาศาสตร์ ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร เลขาธิการสถาบัน นักวิจัยและอาจารย์ร่วมวิจัย

3.2.1 ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการของสถาบันวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2.2 เลขานุการสถาบัน หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเลขานุการของสถาบันวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งของทบวงมหาวิทยาลัย

3.2.3 นักวิจัย หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งนักวิจัยตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งของทบวงมหาวิทยาลัย ในงานวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักวิจัยของสถาบันวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2.4 อาจารย์ร่วมวิจัย หมายถึง อาจารย์จากคณะต่างๆ ที่มาร่วมทำวิจัยในโครงการวิจัยต่อเนื่องที่ดำเนินการจนถึงปัจจุบันและโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบันกับสถาบันวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.3 ด้านงบประมาณ หมายถึง เงินทุนที่สถาบันวิจัยได้รับการจัดสรรจากแหล่งต่างๆ เพื่อการดำเนินงาน ในงานวิจัยครั้งนี้ได้แก่งบประมาณของแผ่นดิน งบประมาณเงินลงทุนสถาบัน งบประมาณเงินผลประโยชน์มหาวิทยาลัย และงบประมาณจากหน่วยงานภายนอก

3.4 ด้านการวิจัย หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการค้นคว้าและการแสวงหาความรู้หรือคิดค้นสิ่งใหม่ๆ ตลอดจนการส่งเสริมการทำวิจัย

3.5 ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการนำความรู้ที่มีอยู่หรือคิดค้นได้ไปเผยแพร่หรือให้คำปรึกษาหรือให้ความรู้แก่ประชาชน หน่วยงานการองค์กร หรือรัฐวิสาหกิจทั่วไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยทำให้ทราบสภาพและปัญหาการดำเนินงานของสถาบันวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนา การกำหนดนโยบาย การวางแผน และการดำเนินงานของสถาบันวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น
3. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะใช้เป็นแนวทางให้กับมหาวิทยาลัยในการจัดการส่งเสริมการดำเนินงานของสถาบันวิจัยและของมหาวิทยาลัยสถาบันวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร
ประชากรที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1.1 เอกสาร ได้แก่ พระราชกฤษฎีกาการจัดตั้ง รายงานประจำปีของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รายงานกิจการวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รายงานประจำปีสถาบันวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 ผู้บริหาร

1.3 เลขานุการสถาบัน

1.4 นักวิจัย

1.5 อาจารย์ร่วมวิจัยของสถาบันวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

3.1 ศึกษาและรวบรวมเอกสาร แล้วนำมาสรุปเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของสถาบันวิจัย

3.2 สัมภาษณ์ผู้บริหาร เลขานุการสถาบัน นักวิจัย และอาจารย์ร่วมวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร พระราชกฤษฎีกาการจัดตั้ง รายงานประจำปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รายงานกิจการวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รายงานประจำปีสถาบันวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จะสรุปผลและนำเสนอในรูปของความเรียงและตาราง

4.2 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์เนื้อหา และเสนอในรูปของความเรียงและตาราง

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

การเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ ได้แบ่งลำดับขั้นตอนในการเสนอข้อมูลดังนี้

บทที่ 1	บทนำ ประกอบด้วยความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อจำกัดของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย
บทที่ 2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

